

QİYMƏTLİ KAĞIZLAR PORTFELİNİN TƏHLİLİ VƏ SEÇİLMİŞ METODUN SƏMƏRƏLİLİYİ HAQQINDA

Burcaliyeva N. Q.

(BDU, Tətbiqi riyaziyyat və kibernetika fakültəsi)

nazrin.burcaliyeva@gmail.com

Xülasə: Hazırda dünya təcrübəsində fond bazarının investisiya portfeli dedikdə vahid idarəetmə obyektı kimi fəaliyyət göstərən fərdi və ya hüquqi şəxsə məxsus olan qiymətli kağızların müəyyən bir hissəsi başa düşülür. Qiymətli kağızlar portfelinin formalaşmasının əsas məqsədi təhlükəsizlik nöqtəyi-nəzərindən məcmu qiymətli kağızlar üçün əlçatmaz olan və yalnız onların birləşməsi ilə mümkün olan investisiya şərtlərini yaxşılaşdırmaqdan ibarətdir.

Açar sözlər: Qiymətli kağızlar portfeli, səhm, risk, gəlirlilik, Markoviç modeli, göstərici.

Qiymətli kağızlar portfelini təhlil edərkən və portfeli formalaşdırarkən əsas məqamlar ortaya çıxdı: gəlir baxımından dünya liderləri arasında ən yüksək təmsilçiliyə sahib olan sahənin seçimi və müəyyən bir sənaye sahəsində fəaliyyət göstərən qiymətli kağızlar arasında tarazlıq.

Ən böyük qlobal çoxmillətli dövlətlərin maliyyə nəticələrinin dinamikasına dair məlumatların təhlili bir sıra nəticələrin formalaşmasına gətirib çıxardı. Məlum oldu ki, dünyada gəlir baxımından ən böyük 10 şirkətdən 7-i enerji sektorunda, 3-ü karbohidrogenlərin istehsalı, emalı və satışı sahəsindədir. 20 ildən çox müddətdir ki, ən böyük gəlirli lider şirkətlər məhz enerji şirkətləridir. Bu müəssisələrdə enerji istehlakının dəyişməmiş bir modeli olan karbohidrogen istehsalı və satışı sənayesi şirkətlərin gəlirində ifadə olunan ödəmə tələbi baxımından yüksək sabitlik göstərir.

2019-cu il nəticələrinə görə, maliyyə bazarında ən çox satılan səhmlərin dəyəri ilə IPO-ya girən və Apple-dan 2 qat daha çox gəlir əldə edən şirkət Saudi Aramco olmuşdur. Şirkətlər arasında lidelik səviyyəsində texnologiya şirkətləri demək olar ki, yoxdur. Bu şirkətin maliyyə nəticələri həqiqətən təsiredicidir, lakin qiymətli kağızlar bazarında olması qiymətli kağızların dəyər dinamikasının dərin təhlilini aparmaq üçün kifayət deyildir.

Portfeldəki payları müəyyən etmək üçün Markoviç modelindən istifadə edilmişdir. Seçilən portfel tərtib texnikası çərçivəsində iki əsas vəzifəni yerinə yetirərək öz həllini tapır:

Müəyyən bir risk səviyyəsində gəlirlilik dərəcəsini artırmaq,

Gəlirin minimum məqbul dəyəri ilə riski minimuma endirmək.

Bu halda, portfelin gəlirliyi portfeldəki hər bir xüsusi təminatın payına əsaslanaraq daxil olan qiymətli kağızların orta çəki dərəcəsi kimi müəyyən edilir. Öz növbəsində, risk gəlirin standart sapması kimi müəyyənləşdirilir. Düzgün seçilmiş portfel çərçivəsində alətlərin tərs əlaqəsinin mümkünlüyü səbəbindən risklərin azaldığı güman edilir. Bu, yalnız alətin özünəməxsus risklərini aradan qaldırmır, eyni zamanda bazar riskini də azaldır.

İşdə qiymətli kağızlar portfelinin formalaşdırılması üçün seçilmiş səhmlər üzrə gəlirlilik, o cümlədən, gözlənilən gəlirlilik hesabat dövrü üçün orta göstərici kimi hesablanır.

Təhlil nəticəsində aydın olunmuşdur ki, dünya səviyyəsində seçilən enerji şirkətlərinin hər biri gəlir baxımından 2019-cu il üçün mənfi gəlir göstərir. Bu vəziyyətin səbəbi dünya enerji bazarında əlverişsiz vəziyyəti və qlobal iqtisadi artım tempinin azalması fonunda tələbin azalması ilə əlaqədar olmuşdur.

Ədəbiyyat

1. Г.Бенджамин. Разумный инвестор. Полное руководство по стоимостному инвестированию. Альпина Паблишер - 2019.

2. А.С.Шапкин, В.А.Шапкин. Экономические и финансовые риски. Оценка, управление, портфель инвестиций. Москва - 2008.

3. В.А.Галанова, А.И.Басова. Рынок ценных бумаг. Финансы и статистика. Москва - 2008.